

Wczesne wspomaganie

System edukacji

**Fundacja
Instytut Rozwoju Regionalnego**

WCZESNE WSPOMAGANIE

szansą zrównoważonego rozwoju dziecka niepełnosprawnego

Im wcześniej zareagujesz, tym większe macie szanse

Jeśli niepokoją Cię postępy rozwoju Twojego dziecka – zareaguj

Dowiedz się więcej

Z cyklu publikacji ukazały się:

WCZESNE WSPOMAGANIE opieka medyczna

WCZESNE WSPOMAGANIE wsparcie psychologiczno – pedagogiczne

WCZESNE WSPOMAGANIE system edukacji

WCZESNE WSPOMAGANIE organizacja wsparcia i świadczenia socjalne

WCZESNE WSPOMAGANIE placówki wsparcia

Wczesne
wspomaganie

System edukacji

**Fundacja
Instytut Rozwoju Regionalnego**

Kraków 2009

Wydawca

Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego
31-261 Kraków, ul. Wybickiego 3A
tel. 012 629 85 14, faks 012 629 85 15
e-mail: biuro@firr.org.pl
<http://www.firr.org.pl>
Organizacja Pożytku Publicznego
KRS: 0000170802
Nr konta 77 2130 0004 2001 0255 9953 0005

Autor

Bożena Puchała, Kinga Czyż

Redaktor

Anna Maria Waszkielewicz

Koordynator

Anna Żebrak

Zdjęcia

shutterstock.com

Opracowanie graficzne i skład

Studio Graficzne 4DTP

Druk

Drukmar

ISBN

978-83-61170-56-3

Nakład

500 egzemplarzy

Nakład dofinansowany ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

© Kraków 2009

Wydanie I bezpłatne.

Materiał został opracowany przez Fundację Instytut Rozwoju Regionalnego w ramach kampanii informacyjnej; wczesne wspomaganie szansą zrównoważonego rozwoju dziecka niepełnosprawnego dofinansowanej ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Przy opracowaniu broszury korzystano między innymi z materiałów Centrum Metodycznego Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej (CMPPP) w Warszawie.

Spis treści

Informacja dla rodziców i bliskich	4
Informacja dla organów prowadzących szkoły i placówki oświatowe, dyrektorów szkół, przedszkoli, poradni psychologiczno-pedagogicznych i innych placówek	8
Jak zorganizować wczesne wspomaganie?	8
Jakie są cele wczesnego wspomagania rozwoju dziecka w odniesieniu do rodziny dziecka?	10
Jakie akty prawne regulują wczesne wspomaganie rozwoju?	10
Literatura	19

Informacja dla rodziców i bliskich

Rodzi się dziecko. Wszyscy gratulują, cieszą się, powoli przyzwyczajają się do nowych ról. Kobieta staje się matką, mężczyzna – ojcem, pojawiają się babcie, dziadkowie, ciotki i wujkowie. Pierwsze spacerunki, pierwsze znajomości z mamami z sąsiedztwa. Zagłębienie do wózków, rozmowy, pytania...

I nagle ktoś zauważa, że COŚ nie jest tak jak u innych. Moje dziecko inaczej patrzy, inaczej ustawia główkę. Jest bardziej wiotkie, a może zbyt się pręży... Jeszcze nie potrafi unieść się w górę. Jego rówieśnicy stawiają pierwsze kroczki... synek znajomej już mówi, a nasza pociecha niekoniecznie...

Każde dziecko rozwija się w swoim tempie, każde ma swój czas...

Jeśli jednak COKOLWIEK Cię niepokoi, COKOLWIEK wzbudza Twój lęk, COKOLWIEK budzi niepewność – zwróć się z tym do specjalistów. A jeśli jeszcze przyjaciółka szepnęła: zwróć uwagę; to samo mówi mama – nie wahaj się. Nikt nie zdziwi się Twojej trosce – to czas aby udać się do lekarza pediatry, do psychologa. Być może wtedy ktoś Ci powie o **wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka**.

Co to jest? Czy moje dziecko jest inne? Czy jest gorsze? Czy potrzebuje tego?

Dlaczego ma być wspomagane w jakiś sposób?

PAMIĘTAJ!

Wczesne wspomaganie jest przeznaczone dla każdego dziecka, u którego stwierdzono jakąkolwiek niepełnosprawność.

Wczesne wspomaganie jest po to, aby pomóc dziecku i jego rodzinie.

Wczesne wspomaganie ma za cel pobudzenie ruchowe, poznawcze, emocjonalne dziecka niepełnosprawnego oraz jego społecznego rozwoju, a także wsparcie jego rodziny.

PAMIĘTAJ!

Pomoc w postaci wczesnego wspomaganie może być udzielana dziecku oraz jego rodzinie od chwili stwierdzenia niepełnosprawności do momentu podjęcia przez dziecko nauki w szkole.

PAMIĘTAJ!

Ważne jest dla rozwoju dziecka oraz dla jego rodziny, aby pomoc była udzielona jak najwcześniej – nawet już w wieku niemowlęcym, jeśli zajdzie taka potrzeba.

PAMIĘTAJ!

Wczesne wspomaganie może być organizowane w:

- | szkołach ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych,
- | przedszkolach ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych,
- | poradniach psychologiczno-pedagogicznych oraz
- | ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych

w zależności od możliwości placówki oraz potrzeb dziecka i jego rodziców (prawnych opiekunów). Jednostki oświatowe organizujące tę formę pomocy muszą mieć możliwość realizacji wskazań zawartych w opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, dysponować środkami dydaktycznymi i sprzętem, niezbędnymi do prowadzenia wczesnego wspomagania oraz zapewnić odpowiednią kadrę specjalistów.

PAMIĘTAJ!

Zajęcia w ramach wczesnego wspomagania organizuje się w wymiarze od czterech do ośmiu godzin w miesiącu, w zależności od możliwości psychofizycznych i potrzeb dziecka oraz jego rodziny. Mogą one być prowadzone indywidualnie lub – w przypadku dzieci, które ukończyły trzeci rok życia – w grupach liczących dwoje lub troje dzieci, z udziałem ich rodzin.

6 | Informacja dla rodziców i bliskich

PAMIĘTAJ!

Zajęcia w ramach wczesnego wspomagania odbywają się w szkole, przedszkolu, poradni, ośrodku, w którym zorganizowano tę formę pomocy. Mogą być prowadzone także w domu rodzinnym – szczególnie z dziećmi, które nie ukończyły trzeciego roku życia. Miejsce prowadzenia zajęć w ramach wczesnego wspomagania ustala dyrektor (szkoły, przedszkola, ośrodka lub poradni – jednostki, która organizuje wczesne wspomaganie rozwoju) w uzgodnieniu z rodzicami (prawnymi opiekunami) dziecka.

PAMIĘTAJ!

Aby dziecku i jego rodzinie zapewnić pomoc w postaci wczesnego wspomagania, rodzice powinni zwrócić się do poradni psychologiczno-pedagogicznej z prośbą o wydanie opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka.

PAMIĘTAJ!

Zarówno publiczna jak i niepubliczna poradnia psychologiczno-pedagogiczna może wydać opinię o potrzebie wczesnego wspomagnia rozwoju dziecka. Usługi publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych są bezpłatne.

PAMIĘTAJ!

W poradni psychologiczno-pedagogicznej należy złożyć wniosek o wydanie opinii o potrzebie wczesnego wspomagania oraz zaświadczenie o niepełnosprawności dziecka (w przypadku upośledzenia rozwoju umysłowego niepełnosprawność może stwierdzić psycholog poradni).

PAMIĘTAJ!

Zaświadczenie o niepełnosprawności dziecka wydaje **lekarz**. W przypadku upośledzenia rozwoju umysłowego – **psycholog**.

PAMIĘTAJ!

Z opinią o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka wydaną przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną możemy udać się do różnych placówek oświatowych. Jeśli w najbliższej poradni psychologiczno-pedagogicznej, placówce lub szkole istnieje już **zespół wczesnego wspomagania** – skierujmy się do tej placówki. Jeżeli jednak w najbliższym otoczeniu nie ma możliwości uzyskania pomocy w postaci wczesnego wspomagania – udajmy się do Urzędu Gminy lub Starostwa Powiatowego. Władze tych jednostek samorządowych powinny zorganizować pomoc w postaci wczesnego wspomagania w podległych im szkołach lub placówkach oświatowych. Władze samorządowe (gminy, starostwa powiatowe) są władne zorganizować właściwą pomoc i wskazać szkołę, przedszkole, poradnię lub placówkę, w której zorganizowana zostanie pomoc w postaci wczesnego wspomagania.

Do władz samorządowych zostanie też, na podstawie opinii o potrzebie wczesnego wspomagania uzyskanej z poradni, skierowana pomoc finansowa przeznaczona na zorganizowanie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka.

Czy warto zabiegać o zorganizowanie takiej pomocy dla niepełnosprawnego dziecka i jego rodziny?

TAK, ponieważ ma ona na celu:

- | wspomaganie rozwoju dziecka,
- | zapobieganie pogłębianiu się jego niepełnosprawności,
- | zapobieganie społecznej izolacji rodziny,
- | przygotowanie dziecka do podjęcia nauki w szkole we właściwym czasie,
- | pomoc rodzinie w akceptacji niepełnosprawnego dziecka oraz wypełnianiu zadań opiekuńczo-rehabilitacyjnych,
- | osiągnięcie samodzielności życiowej odpowiedniej do wieku i poziomu rozwoju dziecka,
- | rozwijanie odpowiedzialności rodziny za wspomaganie rozwoju oraz wzmacnianie wiary dziecka we własne możliwości,
- | umacnianie więzi rodzinnych.

WAŻNE:

Wczesne wspomaganie to dodatkowa pomoc dla dziecka, która nie wyklucza jego udziału w wychowaniu przedszkolnym.

Wczesne wspomaganie to forma pomocy, która może być udzielana do momentu pójścia dziecka do szkoły.

Informacja dla organów prowadzących szkoły i placówki oświatowe, dyrektorów szkół, przedszkoli, poradni psychologiczno-pedagogicznych i innych placówek

Jak zorganizować wczesne wspomaganie?

W porozumieniu z organem prowadzącym – w szkole, przedszkolu lub placówce, pod warunkiem zapewnienia odpowiedniej bazy oraz specjalistów, dyrektor na podstawie wydanej przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, może zorganizować tę formę pomocy.

Dyrektor powinien powołać **zespół wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka**.

W **skład zespołu** wchodzi nauczyciele i/lub specjaliści, mający przygotowanie do pracy z małymi dziećmi o zaburzonym rozwoju psychoruchowym a także koordynator zespołu, którym jest najczęściej dyrektor szkoły lub placówki.

Do **zadań zespołu** należy w szczególności:

- | ustalenie na podstawie opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka kierunków i harmonogramu działań w zakresie wczesnego wspomaganie i wsparcia rodziny dziecka,
- | nawiązanie współpracy z zakładem opieki zdrowotnej lub ośrodkiem pomocy społecznej w celu zapewnienia dziecku rehabilitacji, terapii lub innych form pomocy,
- | opracowanie i realizowanie z dzieckiem i jego rodziną indywidualnego programu wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka z uwzględnieniem działań wspomagających rodzinę dziecka,
- | analizowanie skuteczności zawartych w programie zadań oraz wprowadzanie zmian, stosownie do potrzeb dziecka i jego rodziny oraz
- | planowanie dalszych działań w zakresie wczesnego wspomaganie.

Zespół ma obowiązek szczegółowego dokumentowania działań.

Program pracy z dzieckiem powinien być uzgodniony z rodzicami na każdym etapie, powinni oni podpisać się pod nim oraz otrzymać jego kopię.

Szkoła, przedszkole lub placówka organizująca wczesne wspomaganie rozwoju dziecka powinna realizować je w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę, przedszkole lub placówkę.

W statucie szkoły, przedszkola, placówki organizującej wczesne wspomaganie należy wprowadzić odpowiednie zapisy. W arkuszu organizacyjnym jednostki oświatowej prowadzącej wczesne wspomaganie winny znajdować się informacje dotyczące

liczby specjalistów prowadzących zajęcia wczesnego wspomaganie oraz liczby godzin zajęć przez nich prowadzonych. Zespół szczegółowo dokumentuje działania prowadzone w ramach indywidualnego programu wczesnego wspomaganie. Sposób dokumentowania powinien być określony w regulaminie pracy Zespołu. Przede wszystkim należy ustalić:

- | wewnętrzne procedury organizacji pracy (funkcjonowania) zespołu,
- | regulamin pracy zespołu,
- | organizację pracy zespołu zapewniającą zasadność podejmowanych działań (systematyczność, częstotliwość, zmienność działań i elastyczność),
- | harmonogram konsultacji oraz superwizji specjalistów,
- | określenie zakresu obowiązków i odpowiedzialności poszczególnych członków zespołu.

Jednym z ważniejszych zadań zespołu jest współpraca z rodziną – poprzez udzielanie jej pomocy w kształtowaniu postaw i zachowań pożądaných w kontaktach z dzieckiem, wzmacnianie więzi emocjonalnej pomiędzy rodzicami i dzieckiem, rozpoznawanie zachowań dziecka i utrwalanie właściwych reakcji na te zachowania, udzielanie instruktażu i porad oraz prowadzenie konsultacji w zakresie pracy z dzieckiem, pomaganie w przystosowaniu warunków w środowisku domowym do potrzeb dziecka oraz w pozyskaniu i wykorzystaniu w pracy z nim odpowiednich środków dydaktycznych i niezbędnego sprzętu. Wskazane jest tworzenie grup wsparcia dla rodzin a także prowadzenie warsztatów kształtujących kompetencje rodzicielskie.

Organizacją wczesnego wspomaganie powinny kierować następujące zasady:

- | podejście całościowe,
- | koncentracja działań na rodzinie,
- | praca w zespole interdyscyplinarnym,
- | współpraca z innymi służbami,
- | włączenie społeczne rodziny i dziecka.

Praca z dzieckiem z zaburzeniami rozwoju psychoruchowego powinna obejmować:

- | jak najwcześniejsze wykrywanie zaburzeń powodujących niepełnosprawność,
- | jak najwcześniejsze wspomaganie oddziałujące na wszystkie zaburzone funkcje,
- | dobrą całodzienną opiekę z uwzględnieniem zabawy właściwej dla wieku i poziomu rozwoju psychoruchowego,
- | wspomaganie rodziny dziecka w rozumieniu i akceptacji problemów rozwojowych dziecka,
- | aktywizowanie rodziców i opiekunów oraz włączanie ich w proces usprawniania w możliwym do wykonania przez nich zakresie,
- | stymulowanie sfery społecznej i emocjonalnej dziecka,
- | zwiększanie motywacji dziecka,

10 | Informacja dla organów prowadzących szkoły...

- | integrowanie dziecka ze środowiskiem zdrowych rówieśników,
- | indywidualne dostosowanie poziomu, natężenia i ilości stymulacji do możliwości i zdolności przyjmowania jej zarówno przez dziecko, jak i przez rodzinę,
- | zapewnienie takiego przebiegu usprawniania, by chronić małego pacjenta przed stresem, gdyż hormony stresu wpływają niekorzystnie na rozwijający się i niedojrzały mózg oraz układ immunologiczny i neuroendokrynologiczny.

Jakie są cele wczesnego wspomagania rozwoju dziecka w odniesieniu do rodziny dziecka?

Zespół wczesnego wspomagania prowadzi doradztwo i współpracę z **rodzicami** i innymi osobami ważnymi dla dziecka, tak by rodzina:

- | otrzymała klarowny obraz sytuacji dziecka,
- | uwierzyła we własne umiejętności dobrej opieki i kierowania wychowaniem dziecka,
- | otrzymywała wsparcie w radzeniu sobie w codziennym życiu rodziny oraz w relacjach z innymi osobami,
- | pomimo istniejących trudności była przekonana, że jej problemy i niepokój traktowane są poważnie, a specjaliści służą wszechstronną pomocą.

Jakie akty prawne regulują wczesne wspomaganie rozwoju?

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.):

art. 71b ust. 2a

„W przedszkolach i szkołach podstawowych, w tym specjalnych oraz w ośrodkach, o których mowa w art.2 pkt 5, (ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych) a także w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradniach specjalistycznych, mogą być tworzone zespoły wczesnego wspomagania rozwoju dziecka w celu pobudzania psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka, od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole prowadzonego bezpośrednio z dzieckiem i jego rodziną.”

art. 71b ust. 2b

„Dyrektorzy przedszkoli specjalnych, szkół podstawowych specjalnych oraz ośrodków, o których mowa w art. 2 pkt 5, a także dyrektorzy właściwych ze względu na miejsce zamieszkania dziecka szkół podstawowych ogólnodostępnych i integracyjnych oraz dyrektorzy publicznych i niepublicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych,

w tym poradni specjalistycznych, mogą organizować wczesne wspomaganie rozwoju dziecka w porozumieniu z organami prowadzącymi.”

art. 71b ust. 3

„Opinie o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka oraz orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego albo indywidualnego nauczania, a także o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych organizowanych zgodnie z odrębnymi przepisami wydają zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym w poradniach specjalistycznych. Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego określa zalecane formy kształcenia specjalnego, z uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności, w tym stopnia upośledzenia umysłowego.”

art. 71b ust. 3a

„Opinie o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, o których mowa w ust. 3, mogą również wydawać zespoły opiniujące działające w niepublicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym w poradniach specjalistycznych, założonych zgodnie z art. 82 oraz zatrudniających pracowników posiadających kwalifikacje określone dla pracowników publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych.”

Komentarz:

Ustawa o systemie oświaty przewiduje pomoc w postaci wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka udzielaną niepełnosprawnym dzieciom i ich rodzinom od chwili urodzenia dziecka do momentu jego pójścia do szkoły. Pomoc ta może być udzielona **na podstawie opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka**. Opinie te są wydawane przez zespoły orzekające publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych i specjalistycznych, a także przez zespoły opiniujące w poradniach niepublicznych. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka może być organizowane przez dyrektorów szkół i placówek oświatowych w porozumieniu z organem prowadzącym.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 lutego 2009 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci (Dz.U. z 2009 r. Nr 23, poz. 133)¹

Na podstawie art. 71b ust. 7 pkt 1 Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.²) zarządza się, co następuje:

- 1 Minister Edukacji Narodowej kieruje działem administracji rządowej – oświata i wychowanie, na podstawie § 1 ust. 2 Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Edukacji Narodowej (Dz. U. Nr 216, poz. 1591).
- 2 Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 273, poz. 2703 i Nr 281, poz. 2781, z 2005 r. Nr 17, poz. 141, Nr 94, poz. 788, Nr 122, poz. 1020, Nr 131, poz. 1091, Nr 167, poz. 1400

12 | Informacja dla organów prowadzących szkoły...

§ 1

Rozporządzenie określa warunki organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci, mającego na celu pobudzanie psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole, zwanego dalej „wczesnym wspomaganie”, w tym kwalifikacje wymagane od osób prowadzących wczesne wspomaganie, a także formy współpracy z rodziną dziecka.

§ 2

Wczesne wspomaganie może być organizowane w przedszkolu i w szkole podstawowej, w tym w specjalnych, w ośrodkach, o których mowa w art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, oraz w publicznej i niepublicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, jeżeli mają one możliwość realizacji wskazań zawartych w opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, w szczególności dysponują środkami dydaktycznymi i sprzętem, niezbędnymi do prowadzenia wczesnego wspomaganie.

§ 3

1. Zespół wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, o którym mowa w art. 71b ust. 2a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, zwany dalej „zespołem”, jest powoływany przez dyrektora odpowiednio przedszkola, szkoły, ośrodka lub poradni, wymienionych w § 2.
2. W skład zespołu wchodzi osoby posiadające przygotowanie do pracy z małymi dziećmi o zaburzonym rozwoju psychoruchowym:
 - 1) pedagog posiadający kwalifikacje odpowiednie do rodzaju niepełnosprawności dziecka, w szczególności: oligofrenopedagog, tyflop pedagog lub surdopedagog;
 - 2) psycholog;
 - 3) logopeda;
 - 4) inni specjaliści – w zależności od potrzeb dziecka i jego rodziny.
3. Do zadań zespołu należy w szczególności:
 - 1) ustalenie, na podstawie opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, kierunków i harmonogramu działań w zakresie wczesnego wspomaganie i wsparcia rodziny dziecka;
 - 2) nawiązanie współpracy z zakładem opieki zdrowotnej lub ośrodkiem pomocy społecznej w celu zapewnienia dziecku rehabilitacji, terapii lub innych form pomocy, stosownie do jego potrzeb;
 - 3) opracowanie i realizowanie z dzieckiem i jego rodziną indywidualnego pro-

i Nr 249, poz. 2104, z 2006 r. Nr 144, poz. 1043, Nr 208, poz. 1532 i Nr 227, poz. 1658, z 2007 r. Nr 42, poz. 273, Nr 80, poz. 542, Nr 115, poz. 791, Nr 120, poz. 818, Nr 180, poz. 280 i Nr 181, poz. 1292, z 2008 r. Nr 70, poz. 416, Nr 145, poz. 917, Nr 216, poz. 1370 i Nr 235, poz. 1618 oraz z 2009 r. Nr 6, poz. 33.

gramu wczesnego wspomagania, z uwzględnieniem działań wspomagających rodzinę dziecka w zakresie realizacji programu, koordynowania działań specjalistów prowadzących zajęcia z dzieckiem oraz oceniania postępów dziecka;

- 4) analizowanie skuteczności pomocy udzielanej dziecku i jego rodzinie, wprowadzanie zmian w indywidualnym programie wczesnego wspomagania, stosownie do potrzeb dziecka i jego rodziny, oraz planowanie dalszych działań w zakresie wczesnego wspomagania.
4. Pracę zespołu koordynuje dyrektor odpowiednio przedszkola, szkoły, ośrodka lub poradni, wymienionych w § 2, albo upoważniony przez niego nauczyciel.
5. Zespół szczegółowo dokumentuje działania prowadzone w ramach indywidualnego programu wczesnego wspomagania.

§ 4

1. Zajęcia w ramach wczesnego wspomagania organizuje się w wymiarze od 4 do 8 godzin w miesiącu, w zależności od możliwości psychofizycznych i potrzeb dziecka.
2. Zajęcia w ramach wczesnego wspomagania są prowadzone indywidualnie z dzieckiem i jego rodziną.

14 | Informacja dla organów prowadzących szkoły...

3. W przypadku dzieci, które ukończyły 3. rok życia, zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie mogą być prowadzone w grupach liczących 2 lub 3 dzieci, z udziałem ich rodzin.

§ 5

1. Zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie, w szczególności z dziećmi, które nie ukończyły 3. roku życia, mogą być prowadzone także w domu rodzinnym.
2. Miejsce prowadzenia zajęć w ramach wczesnego wspomaganie ustala dyrektor odpowiednio przedszkola, szkoły, ośrodka lub poradni, wymienionych w § 2, w uzgodnieniu z rodzicami (prawnymi opiekunami) dziecka.

§ 6

Zespół współpracuje z rodziną dziecka w szczególności przez:

- 1) udzielanie pomocy w zakresie kształtowania postaw i zachowań pożądaných w kontaktach z dzieckiem: wzmacnianie więzi emocjonalnej pomiędzy rodzicami i dzieckiem, rozpoznawanie zachowań dziecka i utrwalanie właściwych reakcji na te zachowania;
- 2) udzielanie instruktażu i porad oraz prowadzenie konsultacji w zakresie pracy z dzieckiem;
- 3) pomoc w przystosowaniu warunków w środowisku domowym do potrzeb dziecka oraz w pozyskaniu i wykorzystaniu w pracy z dzieckiem odpowiednich środków dydaktycznych i niezbędnego sprzętu.

§ 7

Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 7 dni od dnia ogłoszenia.³

Komentarz:

Rozporządzenie jest aktem wykonawczym do ustawy o systemie oświaty. Określa cele wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci, wskazuje miejsca organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju:

- | przedszkole, szkoła podstawowa – w tym specjalne, a także
- | specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze,
- | specjalne ośrodki wychowawcze,
- | poradnie psychologiczno-pedagogiczne);

³ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 4 kwietnia 2005 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci (Dz. U. Nr 68, poz. 587), które utraciło moc z dniem 24 maja 2007 r. na podstawie art. 1 pkt 21 ustawy z dnia 11 kwietnia 2007 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 80, poz. 542).

określa:

- | skład i zadania zespołu wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka,
- | wymiar czasu trwania zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju (od czterech do ośmiu godzin miesięcznie),
- | miejsca prowadzenia zajęć (dom rodzinny, szkoła lub placówka) oraz
- | formę zajęć – indywidualną lub w grupach liczących dwoje lub troje dzieci (z udziałem ich rodzin) – w przypadku, gdy dzieci ukończyły trzeci rok życia.

Rozporządzenie podkreśla w szczególności współpracę z rodziną dziecka niepełnosprawnego oraz określa zakres tej współpracy.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 173, poz. 1072) – fragmenty:

§ 2

1. W publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradniach specjalistycznych, zwanych dalej „poradniami”, są organizowane i działają na zasadach określonych w rozporządzeniu zespoły orzekające, (...) które wydają:

(...)

5) opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole.

§ 3

4. Opinie wydają zespoły działające w poradniach właściwych ze względu na miejsce zamieszkania dziecka, z zastrzeżeniem ust. 5.

5. Orzeczenia oraz opinie dla dzieci niewidomych i słabo widzących, niesłyszących i słabo słyszących oraz dla dzieci z autyzmem wydają zespoły działające w poradniach wskazanych przez kuratora oświaty, za zgodą organu prowadzącego.

§ 5

1. Zespoły wydają orzeczenia oraz opinie na wniosek rodziców (prawnych opiekunów) dziecka, zwanych dalej „wnioskodawcami”.

§ 6

1. Wniosek o wydanie orzeczenia albo opinii zawiera odpowiednio:

16 | Informacja dla organów prowadzących szkoły...

- 1) imię i nazwisko dziecka, datę i miejsce jego urodzenia oraz miejsce zamieszkania (...),
 - 2) imiona i nazwiska rodziców (prawnych opiekunów) oraz miejsce ich zamieszkania;
 - 3) określenie celu i przyczyny, dla której niezbędne jest uzyskanie orzeczenia albo opinii;
 - 4) podpis wnioskodawcy.
2. Wnioskodawca dołącza do wniosku dokumentację uzasadniającą wniosek, w szczególności wydane przez specjalistów opinie, zaświadczenia oraz wyniki obserwacji i badań psychologicznych, pedagogicznych i lekarskich.
3. Jeśli do wydania orzeczenia albo opinii jest niezbędna informacja o stanie zdrowia dziecka, wnioskodawca dołącza do wniosku wydane przez lekarza zaświadczenie o stanie zdrowia dziecka (...).
- (...)
10. Przewodniczący zespołu zawiadamia wnioskodawcę o terminie posiedzenia zespołu. Wnioskodawca może wziąć udział w posiedzeniu zespołu i przedstawić swoje stanowisko.

§ 14

1. W przypadku uwzględnienia wniosku o wydanie opinii, zespół wydaje opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.
2. Opinia zawiera:
 - 1) datę wydania opinii;
 - 2) oznaczenie poradni, w której działa zespół wydający opinię;
 - 3) podstawę prawną opinii;
 - 4) skład zespołu, który wydał opinię;
 - 5) imię i nazwisko dziecka, datę i miejsce jego urodzenia oraz miejsce zamieszkania, a także imiona i nazwiska rodziców (prawnych opiekunów) oraz miejsce ich zamieszkania;
 - 6) stwierdzenie, że zachodzi potrzeba wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka;
 - 7) wskazanie odpowiedniej formy pomocy i wsparcia udzielanych dziecku i rodzinie, w szczególności pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym logopedycznej, stosownie do potrzeb;
 - 8) uzasadnienie opinii, w tym szczegółowe uzasadnienie wskazanej formy pomocy i wsparcia;
 - 9) podpis przewodniczącego zespołu.

§ 15

1. W przypadku nieuwzględnienia wniosku o wydanie opinii, zespół wydaje opinię o braku potrzeby objęcia dziecka wczesnym wspomaganie rozwoju.
2. Opinia zawiera:
 - 1) datę wydania opinii;
 - 2) oznaczenie poradni, w której działa zespół wydający opinię;
 - 3) podstawę prawną opinii;
 - 4) skład zespołu, który wydał opinię;
 - 5) imię i nazwisko dziecka, datę i miejsce jego urodzenia oraz miejsce zamieszkania, a także imiona i nazwiska rodziców (prawnych opiekunów) oraz miejsce ich zamieszkania;
 - 6) stwierdzenie, że nie zachodzi potrzeba objęcia dziecka wczesnym wspomaganie rozwoju;
 - 7) uzasadnienie zawierające w szczególności: wskazanie okoliczności, które zespół uznał za istotne dla rozstrzygnięcia, oraz wyjaśnienie powodów, na podstawie których zespół stwierdził, że nie zachodzi potrzeba objęcia dziecka wczesnym wspomaganie rozwoju;
 - 8) podpis przewodniczącego zespołu.

§ 16

1. Orzeczenie albo opinię doręcza się wnioskodawcy w terminie 14 dni od dnia posiedzenia zespołu.
2. Orzeczenie albo opinię doręcza się w trzech egzemplarzach (...).

Komentarz:

Rozporządzenie dotyczy zasad wydawania orzeczeń i opinii przez publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne. Wydawanie opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka jest zadaniem zespołu orzekającego poradni. Opinię wydaje zespół orzekający publicznej (na podstawie powyższego rozporządzenia) lub niepublicznej (na podstawie **art. 71b ust. 3a** ustawy o systemie oświaty) poradni psychologiczno-pedagogicznej lub specjalistycznej właściwej ze względu na miejsce zamieszkania dziecka (właściwość miejscowa nie dotyczy poradni niepublicznych). **Opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie dziecka wydawane są na wniosek rodziców.** Rozporządzenie określa, co powinien zawierać wniosek oraz jaką dokumentację należy załączyć. Wnioskodawca powinien być zawiadomiony o terminie posiedzenia zespołu orzekającego i ma prawo do udziału w jego posiedzeniu. Rozporządzenie określa także zasady sporządzania i wydawania opinii.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz. U. z 2009 r. Nr 50, poz. 100) – fragmenty:

Kwalifikacje do prowadzenia zajęć wczesnego wspomagania rozwoju dziecka posiada osoba, która ukończyła:

- 1) studia magisterskie na kierunku psychologia albo studia wyższe na kierunku pedagogika lub pedagogika specjalna, w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub
- 2) studia magisterskie na kierunku psychologia albo studia wyższe na kierunku pedagogika lub pedagogika specjalna, a ponadto ukończyła studia podyplomowe w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne.

Komentarz:

Rozporządzenie określa **kwalifikacje** nauczycieli prowadzących zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju dziecka. Nauczyciele ci powinni ukończyć psychologię, pedagogikę lub pedagogikę specjalną **w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka** oraz posiadać przygotowanie pedagogiczne. Mogą również ukończyć studia na kierunku: psychologia lub pedagogika, albo pedagogika specjalna i **ponadto** studia podyplomowe w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka oraz posiadać przygotowanie pedagogiczne. Rozporządzenie w sprawie organizowania wczesnego wspomagania rozwoju dzieci przewiduje również zatrudnianie **specjalistów** (niekoniecznie nauczycieli) takich jak: logopeda, psycholog, surdopedagog, tyflop pedagog, oligofrenopedagog oraz innych – w zależności od potrzeb dziecka i jego rodziny.

Literatura

Banaszek G., Rozwój niemowląt i jego zaburzenia a rehabilitacja metodą Vojty, Alfa Medica Press, Bielsko-Biała 2004.

Bobkowicz-Lewartowska L., Autyzm dziecięcy. Zagadnienia diagnozy i terapii, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2007.

Borkowska M., Dziecko niepełnosprawne ruchowo, cz. II Usprawnianie ruchowe, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1997.

Borkowska M., Uwarunkowania rozwoju ruchowego i jego zaburzenia w mózgowym porażeniu dziecięcym, Zaulek, Warszawa 2000.

Charbicka M., Raszewska M., Zaburzenia integracji sensorycznej u dzieci autystycznych, Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, Warszawa 2007.

Cieszyńska J., Od słowa przeczytanego do wypowiedzianego. Droga nabywania systemu językowego przez dzieci niesłyszące w wieku poniemowlęcym, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, Kraków 2001.

Csanyi Y., Słuchowo-werbalne wychowanie dzieci z uszkodzonym narządem słuchu, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1994.

Cytowska B., Winczura B. (red. naukowa), Wczesna interwencja i wspomaganie rozwoju małego dziecka, Oficyna Wydawnicza Impuls, Warszawa 2008.

Helbrügge T., von Wimpffen J. H., Pierwsze 365 dni życia dziecka, Fundacja na Rzecz Dzieci Niepełnosprawnych „Promyk Słońca-Polska”, Warszawa 1995.

Kaczmarek B.B., Wspomaganie rozwoju dzieci z zespołem Downa – teoria i praktyka, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków, 2008.

Kmita G., Kaczmarek T. (red.), Wczesna interwencja. Miejsce psychologa w opiece nad małym dzieckiem i jego rodziną, Zeszyty Sekcji Psychologii Klinicznej Dziecka Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, nr 2, Wydawnictwo Emu, Warszawa 2004.

Kmita G. (red.), Małe dziecko i jego rodzina. Z teorii i praktyki wczesnej interwencji psychologicznej, Zeszyty Sekcji Psychologii Klinicznej Dziecka Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, nr 5, Wydawnictwo Emu, Warszawa 2007.

Kobosko J. (red.), Bliżej życia. Materiały dla rodziców dzieci niesłyszących i niedosłyszących, Wydawnictwo Człowiek Człowiekowi, Warszawa 2002.

Kwaśniewska G. (red.), Interdyscyplinarność procesu wczesnej interwencji wobec dziecka i jego rodziny, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2007.

Löwe A., Każde dziecko może nauczyć się słyszeć i mówić, Media Rodzina, Poznań 1999.

Löwe A., Wychowanie słuchowe. Historia – metody – możliwości, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995.

Maas V.F., Integracja sensoryczna a neuronauka – od narodzin do starości, Fundacja Innowacja i Wyższa Szkoła Społeczno-Ekonomiczna, Warszawa 2007.

Marcinkowska B., Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z niepełnosprawnością sprzężoną (w.): Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci z uszkodzonym wzrokiem, Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, Warszawa 2005.

Mihilewicz S. (red.), Dziecko z trudnościami w rozwoju, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2005.

Olechnowicz H., Jaskiniowcy zagubieni w XXI wieku. Praca terapeutyczna z małymi dziećmi, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1999.

Olechnowicz H., U źródeł rozwoju dziecka, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1999.

Pilecka J., Znaczenie wczesnej diagnozy zaburzeń rozwoju dziecka dla wyboru właściwej terapii (w.): Wspomaganie rozwoju dzieci ze złożonymi zespołami zaburzeń, Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci z Zaburzeniami Genetycznymi „GEN”, Wydawnictwo Naukowe Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, Poznań 2005.

Pisula E., Małe dziecko z autyzmem. Diagnoza i terapia, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2005.

Randall P., Parker J., Autyzm. Jak pomóc rodzinie, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2001.

Rose C., Dryden G., Zabawy Fundamentalne, Transfer Learning Sp. z o. o., Gdańsk 2006.

Serafin T. (red.), Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole. Poradnik dla organizatorów działań, dla terapeutów oraz dla rodziców, Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, Warszawa 2005.

Twardowski A. (red.), Wspomaganie rozwoju dzieci ze złożonymi zespołami zaburzeń, Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci z Zaburzeniami Genetycznymi „GEN”, Poznań 2005.

Walczak G. (red.), Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci z uszkodzonym wzrokiem. Poradnik dla nauczycieli szkół ogólnokształcących, Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, Warszawa 2005.

Walczak G. (red.), Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci z uszkodzonym wzrokiem z dodatkowymi niepełnosprawnościami. Poradnik dla nauczycieli szkół ogólnokształcących, Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, Warszawa 2005.

Wereszka K., Wczesna opieka nad dzieckiem z wadą słuchu i jej wpływ na jego dalsze losy, Szkoła Specjalna, 2005 Nr 5, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej w Warszawie, Warszawa 2005.

Zalewska M. (red.), Zaburzenia rozwoju dziecka z perspektywy relacji, Wydawnictwo Emu, Warszawa 2008

Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego (FIRR) jest organizacją pozarządową typu non-profit działającą od 2003 r. i cieszącą się statusem Organizacji Pożytku Publicznego. Główną dziedziną aktywności Fundacji jest kompleksowe wspieranie osób niepełnosprawnych, w szczególności osób z dysfunkcją wzroku. Pozostałe działania dotyczą nauki, transferu innowacji oraz przedsiębiorczości.

Fundacja pełniła rolę administratora w Partnerstwie na Rzecz Zwiększenia Dostępności Rynku Pracy dla Osób Niewidomych i realizowała projekt w ramach Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL.

FIRR współpracuje z polskimi i zagranicznymi partnerami, m.in. Polskim Forum Osób Niepełnosprawnych, Programem NZ ds. Rozwoju – UNDP, Uniwersytetem Warszawskim, Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Katolickim Uniwersytetem Lubelskim im. Jana Pawła II, Polskim Związkiem Niewidomych, Akademią Górniczo-Hutniczą im. Stanisława Staszica w Krakowie, Fundacją na Rzecz Osób Niewidomych i Słabowidzących a także Instytutem Badań Marketingowych i Społecznych VRG Strategia. Wśród zagranicznych partnerów Fundacji znajduje się Instytut dla Osób Niewidomych i Słabowidzących z Danii, Action for Blind People z Wielkiej Brytanii oraz Czeski i Słowacki Związek Niewidomych.

Fundacja prowadzi innowacyjne kursy przeznaczone dla osób niewidomych i słabowidzących z zakresu:

- tyfłoinformatyki, czyli obsługi komputera i aplikacji ułatwiających osobom z dysfunkcją wzroku dostęp do informacji,
- kreowania własnego wizerunku (kurs wizażu),
- elementów wschodnich sztuk walki prowadzonych pionierskim systemem nauczania.

Kampania informacyjna „**Wczesne wspomaganie szansą zrównoważonego rozwoju dziecka niepełnosprawnego**” ma na celu przekazanie i propagowanie informacji na temat wpływu wczesnego rozpoznania potrzeb rehabilitacyjnych dzieci niepełnosprawnych dla stymulowania ich rozwoju oraz dostępnych form wsparcia.

Zapraszamy na stronę internetową kampanii:

www.wczesnewspomaganie_firr.pl

oraz do korzystania z porad infolinii: 0 801-980-110.